

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Kari Haring

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Sote-uudistuksen keskeinen tavoite, ihmisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen sekä palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden parantaminen ei ole helposti saavutettavissa. Esitys mahdollistaa näiden tavoitteiden saavuttamisen, mutta esitys ei myöskään automaattisesti takaa, että erot kaventuvat tai palveluiden yhdenvertaisuus paranee. Oleellista on millaisiin ratkaisuihin ja käytäntöihin palvelutoiminnan tasolla päädytään.

Järjestämisvastuun siirtäminen kunnilta maakunnille vahvistaa järjestäjätahojen taloudellista sietokykyä sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeen satunnaisvaihtelulle ja sen mukanaan tuomille kustannusvaihteluille. Lisäksi palvelu- ja toimipisteverkostosta on mahdollista suunnitella järkevä

kokonaisuus, kun järjestämisvastuu on yksittäistä kuntaa laajemmalla alueella. Myös joidenkin alueiden mahdollista palveluvajetta on mahdollisuus paikata isomman alueen puitteissa ja näin parantaa palveluiden saatavuutta. Sote-maakuntien mahdollisuus määrittellä palvelustrategiansa sekä ohjata palvelutuotantoa alueellaan voi johtaa kuitenkin uusien erojen muodostumiseen palveluiden saatavuudessa ja saavutettavuudessa eri maakuntien välillä. Mahdollinen palveluiden keskittäminen voi johtaa palveluiden saavutettavuuden heikentymiseen varsinkin harvemmin tarvittavien palveluiden osalta joissakin tilanteissa. Keskeinen merkitys tulee olemaan sote-maakuntien valtakunnallisella ohjauksella.

Uudistus toteuttaa järjestäjä- ja rahoitusintegraation. Se pyrkii parantamaan myös toiminnallista integraatiota asiakkaan palveluiden tasolla. Toiminnallinen integraatio kuitenkin edellyttää sote-maakunnan sisällä eri toimijoiden valmiutta yhteistyöhön ja asiakkaiden/potilaiden hoitoon. SAK pitää tärkeänä, että pääpaino palveluiden tuottamisessa on sote-maakunnilla itsellään.

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen kannalta oleellista on paljon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tarvitsevien henkilöiden ongelmien kokonaisvaltainen hoito, mikä edellyttää hyvin toimivaa yhteistyötä palveluketjun eri toimijoiden välillä. Erojen olemassaoloon vaikuttaa myös asiakasmaksujen suuruus ja esimerkiksi potilaiden lääkkeistä maksamien omavastuiden suuruus, joihin on tarvetta myös kiinnittää huomiota.

Sote-maakuntien rooli sote-palveluiden järjestäjänä ja mahdollisuudet tosiasiallisesti vaikuttaa palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen valtakunnan tasolla ovat rajalliset ja sidoksissa niin sote-maakuntien palvelutarpeisiin, resursseihin kuin valtakunnalliseen ohjaukseen ja rahoitukseen.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Esitys yhdenmukaistaa pelastustoimen järjestämisen mallin valtakunnallisesti. Pelastustoimen rahoittaminen valtion toimesta mahdollistaa valtakunnallisten palvelutarpeiden huomioimisen sisäministeriön ohjauksessa. Valtakunnallisten tehtävien keskittäminen tietyille sote-maakunnille on otettava huomioon myös rahoituksessa. Voimavarojen suunniteltu kohdentaminen mahdollistaa yhteistyön kehittämisen eri toimijoiden kesken.

Nykyinen pelastusasemien verkosto tulee turvata ja kehittää olemassa olevaa infraa. Pelastustoiminta on lähipalvelua ja tulee pysyäkin sellaisena. Pelastustoiminnan keskeinen haaste on resurssien riittävyys. Pelastuslaitosten johtamiseen ja kehittämiseen tulee turvata riittävät resurssit. Myös johtamiskoulutukseen ja sen tasoon tulee kiinnittää huomiota. Maakuntaudistus ei saa johtaa palo- ja pelastustoimen resurssien vähenemiseen.

Pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen toimiminen saman sote-organisaation sisällä edesauttaa synergiaetujen syntymistä esimerkiksi ensivastetoiminnan ja ensihoidon yhteensovittamisessa.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vaikka sote-maakunnan ylin päätöksentekuelin valitaan suorilla vaaleilla, on kuntien itsehallintoon verrattuna maakuntien itsehallinto selvästi heikompi. Missä määrin maakuntien asukkaat kokevat maakuntavaalit itseään koskeväksi asiaksi, vaikuttaa äänestysaktiivisuuteen ja demokratian toteutumiseen.

Demokratia vaatii toteutuakseen vahvan itsehallinnon. Osaltaan sote-maakuntien aitoa itsehallintoa heikentää sote-maakuntien verotusoikeuden puuttuminen. Sote-maakuntien talous perustuisi asiakasmaksuja lukuun ottamatta valtion niille osoittamaan rahoitukseen. Vaaleilla valitut maakuntapäätäjät ovat ministeriöiden virkamiesten vahvassa ohjauksessa, koska esitykseen sisältyy ministeriöiden laajat toimintavaltuudet ohjata sote-maakunnan toimintaa.

Toisaalta vahvaa valtiovallan ja ministeriöiden ohjausta tarvitaan, mikäli halutaan parantaa palvelujen yhdenmukaisuutta ja yhdenvertaista saatavuutta.

SAK pitää tärkeänä päätöksenteon avoimuutta ja palveluiden käyttäjien mahdollisuutta vaikuttaa palveluihin. Esityksen mukaan sote-maakuntiin on perustettava nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Nämä vaikuttamistoimielimet osaltaan mahdollistavat palvelujen käyttäjien näkökulman huomioimisen päätöksenteossa. Maakunnan asukkaille ehdotetaan aloiteoikeutta, joka osaltaan lisää kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia sote-maakuntaa koskevissa asioissa kuten myös mahdollisuus neuvoa-antavaan kansanäänestykseen.

Lähipalveluiden turvaamiseksi olisi tarvetta säätää sote-maakunnan alueiden kuntien valtuustojen oikeudesta saada maakunnan asukkaiden palvelujen saatavuuden yhdenvertaisuutta koskeva aloitteensa maakuntavaltuuston käsiteltäväksi.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin [Sote-maakuntalaki määrittelee tarkoituksenmukaisesti sote-maakuntien poliittisen toimielinorganisaation. Sen sijaan lain perusteella ei voi päätellä, miten tasapuolisesti ja oikein esimerkiksi maakunnan sisällä palveluissa painotetaan sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välistä resurssien jakamista. Tältä osin sosiaali- ja terveysministeriöllä pitäisi

olla mahdollisuus puuttua sote-maakunnan sisällä tapahtuvaan resurssien suuntaamiseen, mikäli on selvästi nähtävissä resurssien virheellistä painotusta.]

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin [On perusteltua säätää maakunnille mahdollisuus ottaa hoidettavakseen muita tehtäviä, jotka palvelevat sen lakisääteisten velvollisuuksien toteuttamista. Tämä mahdollistaa maakunnille myös tulevaisuudessa uudenlaisia alueellisia toimintaedellytyksiä ilman, että niihin liittyy merkittävää taloudellista riskiä.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [On tärkeää, että sote-maakunnat omissa strategioissaan ottavat huomioon asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Keskeisessä roolissa on maakuntien ymmärrettävä ja avoin viestintä, joka mahdollistaa asukkaiden tiedon saannin. Osaltaan vaikuttamistoimielimet mahdollistavat palvelujen käyttäjien näkökulman huomioimisen päätöksenteossa. Tärkeää olisi turvata myös muuten potilas-/asiakasjärjestöjen ja muiden kansalaisjärjestöjen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet maakunnissa. Tärkeää olisi hankkia erilaisilla kyselyillä ja tutkimuksilla suoraan tietoa palveluiden tarvitsijoilta ja käyttäjiltä mahdollisista kehittämistarpeista. Kansanäänestys ja aloitteentekomahdollisuus lisäävät osallistumismahdollisuuksia ja demokratian toteutumista. Osallistumisoikeudet ovat vahvasti sidoksissa myös siihen, että kaksikielisissä maakunnissa sekä Lapin maakunnassa asukkaat saavat tietoa ja palveluja sekä voivat hoitaa asiointiaan suomen, ruotsin, saamen kielellä tai omalla viittomakielellään.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin [Yhteistoiminnan mahdollistamisesta on säädetty tarkoituksenmukaisesti. On kuitenkin tärkeää, että ministeriöt voivat tarvittaessa puuttua tilanteeseen, mikäli sote-maakuntien toiminnassa ja yhteistyössä on palvelutuotantoa ja tarkoituksenmukaista työnjakoa haittaavia ongelmia. Olisi tarkoituksenmukaista, että maakuntalaissa korostettaisiin myös yhteistoimintaa sote-maakunnan ja alueen kuntien kesken mahdollistaen esimerkiksi hankintalain 15 §:n mukaisen in-house osakeyhtiön perustamisen ja toiminnan.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Esityksen mukaan koko maan julkisen talouden suunnitelma toimii kehyksenä, jonka sisällä sote-maakuntien on järjestettävä sote-palvelut ja pelastustoimen palvelut itsehallintonsa perusteella haluamallaan tavalla. Palveluiden rahoituksessa otetaan takautuvasti huomioon tapahtunut kustannuskehitys, mutta leikataan ennustettavissa olevasta palvelujen tarpeen kasvun aiheutumasta kustannusten noususta. Tämä osaltaan hillitsee kustannusten kehitystä ja ohjaa sote-maakuntien tuottavuuden parantamiseen. Sote-maakuntien sisällä taloudenhoidon onnistuminen on sidoksissa siihen, miten toiminnan ja palveluiden tasolla pystytään kehittämään ja omaksumaan toimintatapoja, joilla parannetaan palvelujen vaikuttavuutta, laatua ja tuottavuutta. Vuosittaiset

neuvottelut sote-maakuntien ja ministeriöiden välillä ohjaavat talouden tarkoituksenmukaista hoitoa. Sote-maakuntatalouden ja –hallinnon neuvottelukunta ohjaavana ja taloudenhoitoa seuraavana toimielimenä on tarpeellinen.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä pääosin [Ehdotettu malli osaltaan mahdollistaa valtakunnallisen resurssiohjauksen ja investointien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen. Sote-maakuntien pitkäaikaisten lainojen otto-oikeuden rajaaminen on perusteltua. Samoin on tarpeellista, että tietyissä poikkeustilanteissa on mahdollista poiketa aiemmin suunnitellusta lainakehyksestä.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Työvoimaviranomaisilla on usein tarvetta yhteistyöhön sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa varsinkin vaikeasti työllistyvien tai osatyökykyisten henkilöiden osalta. Sote-maakuntien tulee osallistua tähän yhteistyöhön ja varmistaa tarvittavan tiedon ja asiantuntemuksen käytettävyys työvoimapalveluissa omalta osaltaan.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin [Järjestämislailla ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erikoistason palveluiden kokoamisesta alueittain sote-maakunnille. Tämä vahvistaa merkittävästi julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjien kantokykyä järjestää ja tuottaa laadukkaita ja yhdenvertaisia palveluja. Jatkossa tulee arvioida tarvetta yhdistää nyt ehdotettuja sote-maakuntia vielä suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Lisäksi toteutuessaan uudistus mahdollistaa monisuuntaisen integraation toteutumisen. Järjestämisvastuun toteuttamiseksi on välttämätöntä, että sote-maakunnalla on riittävä oma palvelutuotanto, eivätkä sote-palveluiden kokonaisulkoistukset tai merkittävien palvelujen osa-alueiden laajamittaiset ulkoistukset ole mahdollisia.]

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Säännökset mahdollistavat nykyistä yhdenvertaisemman saatavuuden, mutta eivät automaattisesti takaa yhdenvertaista saatavuutta. Yhdenvertaista saatavuutta rajoittavat sote-maakuntien erilaiset lähtökohdat palvelutarpeen, taloudellisten edellytysten ja maantieteellisten seikkojen sekä henkilöstöresurssien osalta. Myös alueellisesti hoito- ja palvelukäytännöissä kuten myös sovituissa palveluketjuissa on eroja, jotka heijastuvat palvelujen käyttöön ja saatavuuteen.

Osaltaan esimerkiksi säädöspohjaiset, muissa laeissa olevat aikarajat palvelujen saavutettavuudessa ja palvelujen piiriin pääsemisessä lisäävät palvelujen yhdenvertaista saatavuutta.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnissa toteutunut hyvinkin vaihtelevasti eikä tilanne laissa esitetyn tehtävien määrittelyn vaikutuksesta todennäköisesti merkittävästi tältä osin muutu. Kuntien ja sote-maakuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteisiä rakenteita tulisi vahvistaa ja sote-palveluiden suunnittelussa pitäisi hyödyntää kokonaisvaltaisesti alueelta kertynyttä hyvinvointi- ja terveystietoa. Tulevaisuudessa on arvioitava, olisiko tarvetta lisätä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painoarvoa maakuntien ja kuntien rahoituksessa.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämismvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Kuten 8§:ssä säädetään, edellytetään sote-maakunnilta riittävää osaamista, toimintakykyä, valmiutta ja omaa palveluksessa olevaa henkilöstöä. Lisäksi palvelujen tuottamiseen on oltava tarvittavat toimitilat ja välineet. Sote-maakunnan on huolehdittava järjestämismvastuunsa toteuttamisesta ja palvelujen turvaamisesta kaikissa tilanteissa. Sote-maakunnan noudattaessa näitä vaatimuksia järjestämismvastuu toteutuu riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla. On kuitenkin syytä korostaa, että riittävän oman palvelutuotannon pitäisi kattaa kaikki keskeiset sosiaali- ja terveydenhuollon osa-alueet kokonaisuuden tarkastelun lisäksi.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä [SAK pitää tärkeänä, että sote-maakunta tuottaa pääosin palvelunsa itse ja toteuttaa ostopalvelut ainoastaan siinä laajuudessa, että järjestämismvastuu ei vaarannu. Julkiset hallintotehtävät tulee rajata näiden ostopalveluiden ulkopuolelle. Samoin on tärkeää, että vakinainen henkilöstö pääsääntöisesti tuottaa palvelut ja vuokratyövoimaa käytetään vain täydentämään henkilöstön tarvetta. Vuokratyövoima toimii vakituisen henkilöstön ohjauksessa.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä [Vaatimukset ovat perusteltuja ja on hyviä. Haasteena voi olla maakunnan edellytykset valvoa yksityistä palveluntuottajaa riittävästi. Sote-maakunnan on varmistettava, ettei yksityisen palveluntuottajan aikaisemmassa toiminnassa ole todettu vakavia tai toistuvia puutteita asiakas- ja potilasturvallisuudessa tai käyttämänsä henkilöstön työolosuhteisiin ja mahdolliseen alipalkkaukseen tai muihin työntekijöiden oikeuksien polkemiseen liittyviä tilanteita. Myös palveluntuottajan taloudellinen tilanne ja aiemmat talouteen liittyvät laiminlyönnit on arvioitava huolellisesti ennen mahdollisen sopimuksen tekemistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä on tarvetta selvittää nykyisen hankintalain mahdollisia muutostarpeita tältä osin.]

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä [On tarkoituksenmukaista, että yksityisen palveluntuottaja kantaa vastuun myös alihankintana hankkimistaan palveluista ja että yksityisen palveluntuottajan alihankkija täyttää myös 13 §:ssä säädetty vaatimukset. Alihankintayritysten kohdalla on kyettävä valvomaan myös työntekijöiden työolosuhteita ja mahdollisia alipalkkaukseen tai muihin työntekijöiden oikeuksien polkemiseen

liittyviä tilanteita. On varmistettava resurssit sekä maakunnan omaan valvontaan että viranomaisvalvontaan (AVI, VALVIRA) yleisesti.]

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskevissa pykälissä on varsin kattavasti säädetty yhteistyösopimuksen sisällöstä ja sopimuksen laadinnasta. On kuitenkin paikallaan, että valtioneuvoston asetuksella voidaan vielä antaa tarkempia säädöksiä sopimukseen liittyen. On hyvä, että valtioneuvostolla on päätösvalta sopimuksesta, mikäli alueen sote-maakunnat eivät pääse yhteisymmärrykseen asiasta.]

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä [Palveluiden saatavuuden ja kielellisten oikeuksien turvaamiseksi on tarpeen säätää kaksikielisten maakuntien yhteistyöstä ja työn jaosta. Yhteistyötä koskevan sopimuksen sisällöstä, seurannasta ja sopimuksen laatimisen velvoittavuudesta sekä valtioneuvoston mahdollisuudesta puuttua sopimuksettomaan tilaan on myös tärkeää säätää laissa kaksikielisten palveluiden saatavuuden turvaamiseksi]

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

-

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Lisäys kysymykseen 25: Tavoitteet pelastustoimen tuottavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiseksi ovat tarpeellisia, mutta sen pitäisi tapahtua heikentämättä palvelutasoa.

Vastaus kysymykseen 26: Luetteloa voisi täydentää 5§:ssä mainittujen suurempiin kokonaisuuksiin koottavien tehtävien osalta siten, että mahdollinen sote-maakuntien työnjako näkyisi luettelossa. Lisäksi rahoituksessa on otettava huomioon näiden kokonaisuuksien edellyttämä lisärahoitus

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä [Ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus on tarpeellinen ja tämän toteutumista on myös valvottava.]

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä [Kyseiset suurempiin kokonaisuuksiin koottavat tehtävät ja niitä koskevat tavoitteet olisi tarpeellista esittää myös 8§:n mukaisessa valtakunnallisten strategisten tavoitteiden luettelossa. Osa palveluista tuotetaan myös muille sote-alueille. Rahoitusmallia, joka perustuu asukasohjaan ja riskikartoitukseen, olisi täydennettävä nämä erityistehtävät huomioon ottaen sen mukaan, miten palveluja on muille sotealueille tuotettava.]

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Lakiesityksen 7§:n toisessa momentissa puhutaan sisäministeriön tehtävästä. Tähän olisi tarvetta lisätä, että sisäministeriö huolehtii myös riittävästä resursseista.

Pelastustoimen neuvottelukuntaa olisi täydennettävä henkilöstöjärjestöjen edustuksella.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä pääosin [Sote-maakuntien aluejaossa ei ole tarkoituksenmukaista tässä vaiheessa poiketa muusta maakuntajaosta. Tällä näkemyksellä ei kuitenkaan oteta kantaa Itä-Savon kuntien (Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna, Sulkava) asemaan osana Pohjois-Savon tai Etelä-Savon maakuntaa. Jatkossa voidaan muusta maakuntajaosta poiketa, mikäli muodostetaan nyt ehdotettuja sote-maakuntia laajempia alueita.]

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä pääosin [Kun sote-maakuntajako toimii valtion aluejakojen perustana, tarjoaa tämä kansalaisten näkökulmasta toivottavasti selkeän alueellisen kokonaisuuden. Samoin maakuntajaon tulee olla maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana.]

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Ehdotettu ratkaisu pohjautuu alueen kaupunkien ja kuntien näkemykseen Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Ehdotettu ratkaisu lienee edellytys koko uudistuksen toteutumiselle. Viiteen alueeseen pohjautuva erilliskäyttö poikkeaa muun Suomen mallista joiltain osin, mutta on kuitenkin mahdollinen toteuttaa. Ratkaisu edellyttää, että jatkossa varmistetaan kaikkien Uudenmaan alueiden aidot vaikutusmahdollisuudet HUS-maakuntayhtymässä. Erikoissairaanhoidon järjestäminen eri organisaatiossa kuin sosiaalihuolto ja perusterveydenhuolto voi vaikeuttaa asiakastason integraation toteutumista ja asiaa on seurattava siten, että valtionohjauksessa tähän kiinnitetään huomiota.]

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin [Väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävät ja toimivalta on määritelty lakiesityksessä tarkoituksenmukaisella tavalla. Valmistelu toteutetaan virkamiestyönä ja olisi tärkeää, että valmistelutoimielin kuuluisi myös alueen asukkaita edustavia poliittisia päättäjiä. Valmisteluelimessä on oltava mukana henkilöstöjärjestöjen edustus. Valmisteluelimen tulee kuulla valmistelun aikana myös henkilöstöä ja noudattaa tarvittavia sopimusmenettelyjä. On tärkeää varmistaa, että valmisteluelimessä ovat tasapuolisesti edustettuna sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja pelastustoimen edustajat.]

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin [Kyseiset omaisuusjärjestelyt ovat hyväksyttäviä. Lisäksi omaisuusjärjestelyjä koskevan 40§:n mukaiset kirjaukset kuntien ja sote-maakuntayhtymän kirjanpitoon ovat tarpeelliset ja kannatettavat. Kuntien toimitilojen ja kiinteistöjen vuokraamisesta säätäminen kolmeksi vuodeksi ja mahdollisuus vuokrauksen jatkamiseen ovat tarpeellisia. Kyseisen ajan päätyttyä osa toimitiloista ja kiinteistöistä voi jäädä pois sote-maakunnan palvelutuotannon käytöstä. Tämä voi joissakin tapauksissa aiheuttaa taloudellista raskautta kuntataloudelle ja tämän kompensoimisesta vaikeuksiin joutuville kunnille on säädettävä. Säädetyt vuokra-ajan päätyttyä olisi tärkeää todeta kuntalain 126§:stä poiketen, ettei kuntien siinä vaiheessa tarvitse yhtiöittää näiden toimitilojen ja kiinteistöjen vuokrausta]

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

kyllä [Kuntien oikeus korvausta uudistukseen liittyvistä kustannuksista on tarpeellinen ja välttämätön.]

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin [On tärkeää, että henkilöstön siirtyminen maakuntien palvelukseen katsotaan liikkeenluovutukseksi. Maakunnat tulevat luonnollisesti uudelleenorganisoimaan toimintojaan niiden käynnistymisen jälkeen edelleen toiminnallisesti järkeviin kokonaisuuksiin. Lainsäädännössä tulisi määritellä, että maakuntien perustamisen jälkeen kahden vuoden kuluessa tapahtuvat henkilöstön siirrot katsotaan myös suoraan liikkeenluovutuksiksi. Ongelmallisimmassa asemassa muutoksessa on sellainen henkilöstö, joka työskentelee eri kunnan toimialoille tukipalveluja tarjoavissa kuntaomisteisissa palveluyksiköissä kuten ruokapalveluissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon osuus saattaa olla näissä palveluissa merkittävä. Tältä osin on ratkaistava, miten sote-maakunta voi in-house-periaatteella jatkossakin hankkia nämä palvelut kunnalta tai joissakin tapauksissa kunta sote-maakunnalta. On varmistettava se, että sote-maakuntalaissa varmistetaan sote-toimintoihin tukipalveluja tuottavien kuntien omistamien yksiköiden, liikelaitosten ja yhtiöiden henkilöstön asema muutoksessa.]

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

kyllä

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Kärkulla-kuntayhtymän asiantuntijapalveluja koskevat tehtävät ja sitä hoitava henkilöstö sekä sen Varsinais-Suomen sote-maakunnassa sijaitsevat toimitilat siirtyvät Varsinais-Suomen sote-maakunnalle esityksen mukaan. Muiden sote-maakuntien alueella sijaitsevat kehitysvammaisten neuvolapalvelut ja niitä hoitava henkilöstö siirtyisi osaksi kyseisen alueen maakunnan toimintaa. Järjestely näyttäisi turvaavan toiminnan jatkuvuuden, mutta edellyttää eri sote-maakuntien hyvää yhteistoimintaa. Uudistuksessa on turvattava palveluiden käyttäjien itsemääräämisoikeus.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä [Uudistuksen aikataulu on kunnianhimoinen, mutta olisi tarpeellista, että uudistus saataisiin toteutettua suunnitellussa aikataulussa.]

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä [Sote-maakuntien toiminnan rahoittaminen valtion kautta rajoittaa maakuntien mahdollisuutta päättää taloudestaan. Uudistuksen toteuttamisen kannalta on tarkoituksenmukaista, että valtio rahoittaa pääosin sote-maakuntien toiminnan uudistuksen alkuvaiheessa, koska valittu rahoitusmalli helpottaa verojärjestelmän kokonaisuuden hallintaa uudistuksen toteutuksen yhteydessä. Jatkossa on selvitettävä sote-maakuntien verotusoikeus.]

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin [Järjestämisvastuun siirtyessä sote-maakunnalle on välttämätöntä, että rahoituksen tasossa otetaan huomioon edellisten vuosien kunnille aiheutuneet todelliset kustannukset. Samoin on välttämätöntä, että toteutuneet todelliset kustannukset vaikuttavat täysimääräisesti valtakunnan tasolla valtion myöntämään rahoitukseen. Malliin sisältyy myös kannuste sote-maakunnille kustannusten kasvun hillintään ja toiminnan tuottavuuden parantamiseen. Rahoitusmalli ei kuitenkaan huomioi olemassa olevaa palvelutuotannon vajetta, joka jatkossa aiheuttaa

kustannusten nousupainetta. Valtion on välttämätöntä varautua myös mahdolliseen lisärahoitustarpeeseen odottamattomien tilanteiden varalta kuten koronaepidemia on osoittanut.]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [Rahoituksen määräytymistekijät ja niiden painokertoimet perustuvat parhaimpaan tällä hetkellä käytettävissä olevaan, eri selvityksistä saatuun tietoon. Tämä suuntaa rahoitusta palvelutarpeen mukaisesti eri sote-maakuntiin. Kehitystyötä määräytymistekijöiden ja niiden painokertoimien osalta on varmasti tarvetta jatkossa tehdä hoitokäytäntöjen ja palvelujärjestelmän muutosten myötä.]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [Pelastustoimen rahoituksessa asukasmäärän lisäksi on tärkeää huomioida alueelliset riskitekijät sekä mahdolliset pelastustoimen muuhun kustannustasoon vaikuttavat tekijät, kuten asukastiheys. Rahoituksessa tulee huomioida myös eri pelastuslaitoksiin kerätyt toiminnalliset kokonaisuudet, jotka palvelevat muita pelastuslaitoksia kansallisesti.]

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä [Sote-maakuntien laskennallinen rahoitus poikkeaa alueen toteutuneista, kuntien maksamasta rahoituksesta. Muutos joidenkin alueiden/sote-maakuntien osalta on asukasta kohden merkittävä ja edellyttää toimintojen uudelleen järjestelyjä. Ehdotettu siirtymäaika mahdollistaa sote-maakunnan toiminnan sopeuttamisen vastaamaan tarvelähtöiseen palvelujen kysyntään.]

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä [Ainakin tässä vaiheessa on syytä rajata enimmäismuutoksen määrä +/- 150 euroon asukasta kohden. Rajausta on mahdollista tarkastella uudistuksen toteutumisen kuluessa myöhemmin uudelleen.]

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä [Sote-maakuntien taloudenhoidon ja maksuvalmiuden kannalta ehdotettu maksatuksen aikataulu on tarpeellinen]

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin [Valtionosuusjärjestelmä perustuisi jatkossakin kustannusten, palvelutarpeiden ja tulopohjien erojen tasaamiseen, joka on tarpeellista. Tasausjärjestelmä on välttämätön kuntien talouden turvaamisen kannalta. Jatkossa ongelmaksi voi muodostua kuntien vastuulle jäävien ja siirtymäajan jälkeen tyhjilleen jäävien kiinteistöjen poistot, ylläpito- ja lainanhoitokulut sekä mahdolliset purkamiskustannukset.]

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä [Kuntien erilainen tarvelähtöinen palvelujen kysyntä ja erilainen tulopohja edellyttävät näiden ottamista huomioon valtionosuuksien suuruudessa ja valtionosuuskriteerien painotuksissa.]

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Uudistuksen yhteydessä on varmistettava kuntien toimintakyky tilanteessa, jossa rahoituksesta häviää merkittävä osa. Kunnille jää edelleen merkittäviä vastuita ympäristötoimen, sivistystoimen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta. Näiden rahoitus on varmistettava, jotta kunnat säilyvät elinkelpoisina ja kykenevät tuottamaan tarvittavia palveluita asukkaille.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävinä?

kyllä [Uudistuksen hyväksyttävyyden kannalta on tärkeää, että muutos sinällään ei aiheuta verotuksen kiristymistä. Esitetyillä verojärjestelmän muutoksilla ei verotuksen kiristymistä näytä tapahtuvan. Todennäköistä on, että jatkossa verotusta on kuitenkin tarve kiristää liittyen lisääntyvään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarpeeseen. Kunnan ja valtion tuloveron veropohjien yhdistäminen selkeyttää verojärjestelmää]

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä [Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalan laajentaminen koskemaan maakuntien henkilöstöä on tarpeellinen. Sote-maakuntiin siirtyvän henkilöstön osalta on vaihtelevasti tarvetta palkkaharmonisointiin ja tämä on otettava huomioon henkilöstön siirtoa koskevissa neuvotteluissa sekä tarvittavassa rahoituksessa. Sote-maakuntien henkilöstön määrän on oltava riittävä palvelujen tuottamiseen ja lähtökohtaisesti henkilöstön on oltava toistaiseksi voimassa olevissa palvelusuhteissa.]

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä [Siirtyvän henkilöstön mahdollisen lisäeläketurvan ja mahdollisten alempien eläkeikien säilyminen turvataan, kun Kevan lakisääteisiin jäsenyhteisöihin lisätään sote-maakunnat ja sote-maakuntayhtymät. Henkilöstön eläke-edut tulisi turvata myös henkilöstön mahdollisesti siirtyessä maakuntien liikelaitoksiin ja konserniyhtiöihin.]

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa [Uudenmaan erilliskorjaus on saanut alueen tuen. Korjauksen toteuttaminen on todennäköisesti edellytys koko sote-maakuntauudistuksen toteutumiselle. Esityksen mukaan rahoitus toteutettaisiin koko maassa yhtenäisesti. Riskinä voi pitää sitä, että HUS-korjauksen myötä erikoissairaanhoidon jäisi muista sote-palveluista irralliseksi eikä asiakas-/potilastason integraatio välttämättä toteudu]

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

kyllä

66. Onko terveydenhuollon järjestämistä koskevan Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämistä vastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

kyllä pääosin [Järjestämistä vastuuun jakautuminen on syytä kuvata selkeästi. Perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä on tärkeää vahvistaa lainsäädännöllä. Huolena on, miten hyvin palveluketju toimii erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon välillä. Valtioneuvoston mahdollisuus päättää HUS-järjestämissopimuksesta, mikäli osapuolet eivät pääse tästä sopimukseen, takaa viimesijalla järjestämistä vastuuun, asukkaiden yhdenvertaisuuden ja palveluiden saatavuuden toteutumisen.]

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

kyllä pääosin [Talouden eriyttämistä koskevat säädökset ovat tarpeellisia. Eriyttämisen tulee olla mahdollisimman tarkkarajaista sekä talousarviossa että kirjanpidossa.]

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä pääosin [Lain valmistelussa on varauduttava siihen, että tulevaisuudessa nousee tarpeita sote-maakuntarakenteen muuttamiseen eri syistä. Tämän vuoksi on tärkeää, että tällaiseen tilanteeseen varaudutaan lainsäädännössä. Esitys on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen.]

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä [Väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen ja palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden parantamisen näkökulmasta valtakunnallinen, ministeriöiden toteuttama ohjaus on tarpeellista. Tämä mahdollistaa yhteisten valtakunnallisten strategisten tavoitteiden asettamisen sekä talouden seurannan. Ohjauksen on kuitenkin perustuttava luotettavaan tietopohjaan. Samalla on kuitenkin varmistettava sote-maakuntien ja ministeriöiden välisissä neuvotteluissa, että maakuntien omat erityispiirteet ja tarpeet tulevat riittävästi otetuiksi huomioon, jotta maakuntatason demokratia aidosti toteutuisi.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Neuvotteluissa läpikäytävien asioiden kokonaisuus on kattava ja luo hyvän pohjan sote-maakuntien ohjaukselle ja toiminnan ja talouden suunnittelulle. Neuvotteluihin varautuminen edellyttää sekä ministeriön että sote-maakunnan valmistautumista ja käsiteltävien asioiden selvittämistä. Säädöksissä lueteltujen asioiden lisäksi voidaan käsitellä myös muita toimintaan liittyviä asioita, mikä mahdollistaa ajankohtaisten kysymysten ja ongelmien käsittelyn tarkoituksenmukaisella tavalla.]

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä [Avoin ja jatkuva vuoropuhelu on tarpeellinen elementti ohjauksen ja tavoitteiden näkökulmasta.]

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Koko esityksen tavoitteena on parantaa palvelujen laatua ja saatavuutta. Tästä näkökulmasta vaikutuksia on esityksessä arvioitu varsin kattavasti. Toisaalta muutoksia esimerkiksi palvelujen käyttöön tai kaikkia taloudellisia vaikutuksia ei voi luotettavasti arvioida. Kaikilta osin ei ole myöskään käytettävissä riittävää tietopohjaa, jonka perusteella voisi arvioida vaikutuksia. Tältä osin on tarvetta vielä vahvistaa käytettävissä olevaa tietopohjaa.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

kyllä pääosin [Muutoskustannusten euromääräinen arvioiminen on vaikeaa, mutta esityksessä on kuvattu erilaisia tarpeita ja tekijöitä, joista kustannuksia syntyy. Kustannusten suuruusluokka vaikuttaa oikealta, mutta kustannukset täsmentyvät uudistuksen edetessä.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Muutuskustannuksia on tarvetta tarkentaa valmistelun edetessä ja ne tulee huomioida myös uudistuksen rahoituksessa.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

Sote-maakuntien on pääsääntöisesti tuotettava palvelut omana tuotantona ja tämä todennäköisesti vähentää ostopalvelujen käyttöä. Tämä aiheuttaa tarvetta lisätä oman henkilöstön määrää.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

Vuosina 2021-2024 on selvitettävä mitätöityvien sopimusten määrä ja valmistauduttava korvaavaan palvelutuotantoon. Vuodesta 2025 alkaen on sote-maakuntien valmistauduttava mahdollisiin korvauksiin sekä oman palvelutuotannon käynnistämiseen.

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

kyllä

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Latvatalo Eveliina
SAK ry - Työehdot-osasto asiantuntijalääkäri Kari Haring